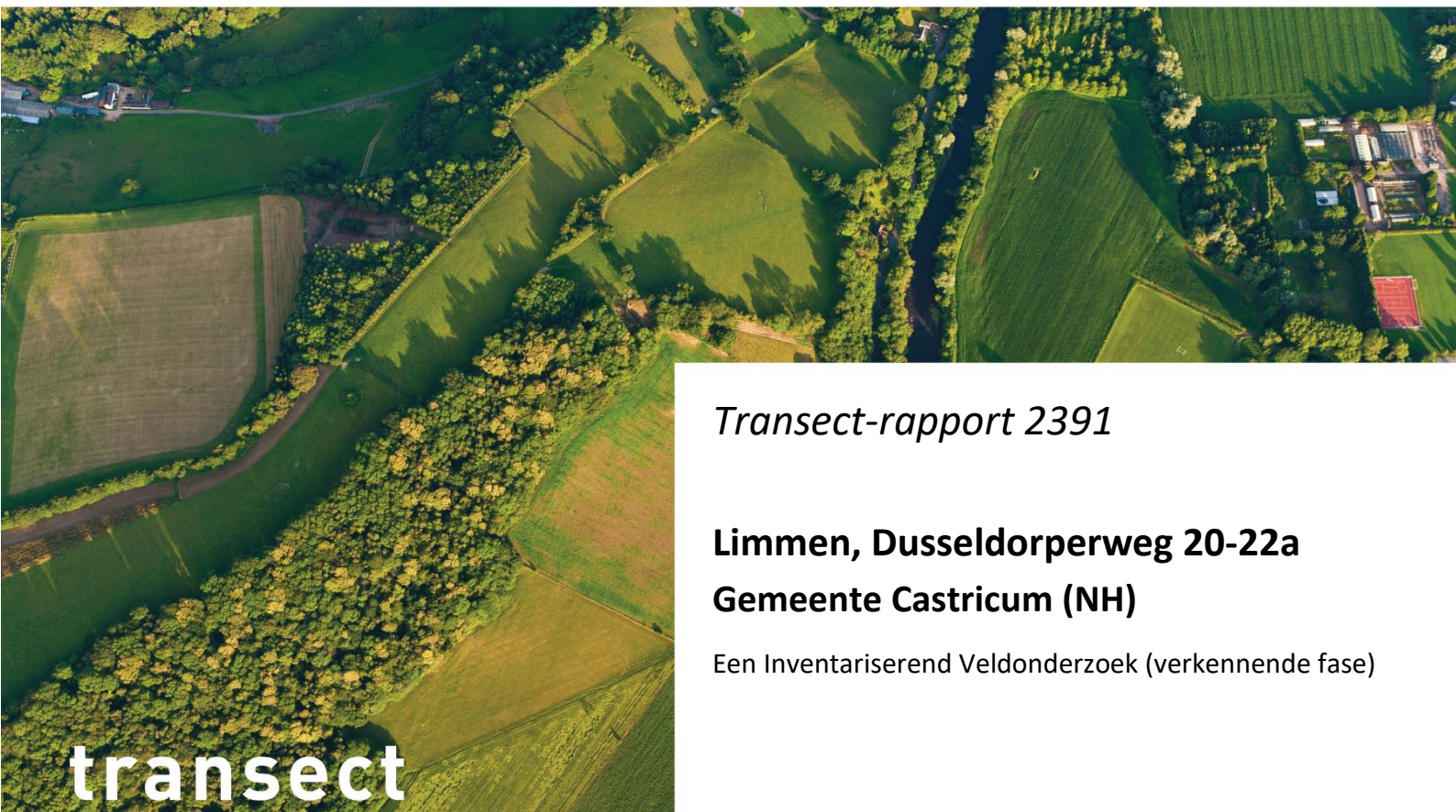

Transect-rapport 2391

**Limmen, Dusseldorperweg 20-22a
Gemeente Castricum (NH)**

Een Inventariserend Veldonderzoek (verkennende fase)

transect

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES

Auteur	Drs. T. Nales
Versie	Conceptversie
Projectcode	19070090
Datum	27-09-2019
Opdrachtgever	De heer P. Commandeur Dusseldorperweg 22 1906 AK Limmen
Uitvoerder	Transect b.v. Overijsselhaven 127 3433 PH Nieuwegein
Onderzoeksmelding	4740269100
Bevoegde overheid	Gemeente Castricum
Adviseur namens gemeente	NMH Erfgoedadvies
Beheer documentatie	Transect b.v., Nieuwegein

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. A.A. Kerkhoven (Senior archeoloog)	30-09-2019	

ISSN: 2211-7067

© Transect b.v., Nieuwegein

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

In opdracht van de heer P. Commandeur heeft Transect in september 2019 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Dusseldorperweg 20-22a in Limmen (gemeente Castricum). Dit onderzoek vond plaats in de vorm van een Inventariserend veldonderzoek (IVO), verkennende fase. Doel van het onderzoek was om de gespecificeerde archeologische verwachting uit het bureauonderzoek van het plangebied te toetsen en zo nodig bij te stellen (Verboom-Jansen, 2019)

Volgens het bureauonderzoek van Verboom-Jansen (2019) geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting op de aanwezigheid van archeologische resten. Deze resten kunnen in principe dateren vanaf het Neolithicum tot in de Late Middeleeuwen. Hierbij zijn in de omgeving met name resten bekend uit de periode IJzertijd-Late Middeleeuwen. Op basis van het veldonderzoek is vastgesteld dat de hoge verwachting voor de periode Neolithicum-Bronstijd naar laag kan worden bijgesteld. Dit is gebaseerd op de toenmalige ligging van het plangebied in een natte strandvlakte met veen. Bewoonbare niveaus zijn hierbinnen niet onderscheiden. Sinds de IJzertijd is de met veen bedekte strandvlakte overstoven met duinzand. Hierdoor werd het plangebied toegankelijk voor bewoning. Tijdens het veldonderzoek is vastgesteld dat het oorspronkelijke duinzand in ieder geval doorgewerkt is en vervangen door een bruin- of donkergrijze, homogene cultuurlaag met enkele zandvlekken en veenbrokjes. Deze varieert in dikte binnen het plangebied. Wat de exacte genese van de laag is, is niet geheel duidelijk. Enerzijds kan de laag het gevolg zijn van landbouwactiviteiten, hetgeen de dikte van de laag in de boringen in het noordoosten van het plangebied zou verklaren (en het ontbreken van duinzand). Anderzijds is de bodemopbouw in het westelijk deel van het plangebied intact en bevindt de bruin- of donkergrijze cultuurlaag zich uitsluitend in de bovengrond. Ook is tijdens het onderzoek verspreid in het gebied in en net onder de cultuurlaag een vondstcomplex aangetroffen met vondsten die in de IJzertijd-Romeinse tijd dateren. Hiermee is niet uit te sluiten dat in het plangebied nederzettingsresten in de top van het duinzand aanwezig zijn. Zodoende blijft de verwachting voor deze periode, zoals is vastgesteld ten tijde van het bureauonderzoek, hoog.

Advies

Op basis van het bureauonderzoek en het onderhavig veldonderzoek geldt in het plangebied een hoge archeologische verwachting op resten uit de periode IJzertijd-Middeleeuwen. Het verdient zodoende de aanbeveling in het nieuwe bestemmingplan een waarde archeologie in het plangebied te handhaven. Voor wat betreft de herontwikkeling van het gebied verdient het de aanbeveling om een inventariserend veldonderzoek, karterende/waarderende fase uit te voeren. Dit onderzoek heeft als doel vast te stellen of en in hoeverre er in het plangebied daadwerkelijk archeologische resten aanwezig zijn. Zo kunnen ook onder meer de vragen vanuit het verkennend onderzoek worden beantwoord, zoals wat de aard van de in het gebied gevonden cultuurlaag is en wat de betekenis is van het vondstcomplex van aardewerk uit de periode IJzertijd-Romeinse tijd. Het uitvoeren van een dergelijk onderzoek verdient de voorkeur boven een plan om een en ander in het terrein in te passen, te meer omdat ook in de buitenruimte rondom de woningen nog werkzaamheden zullen worden verricht (zoals het aanbrengen van riolering e.d.). Op basis van de resultaten van een proefsleuvenonderzoek zou zodoende op voorhand kunnen worden bepaald of er in het hele gebied überhaupt beperkingen zijn. Voor een proefsleuvenonderzoek is een Programma van Eisen (PvE) noodzakelijk waarin de opzet en wijze van onderzoek is vastgesteld. Dit document moet op voorhand van de uitvoering van het onderzoek door de gemeente als bevoegd gezag zijn goedgekeurd. Tevens dient tijdens het onderzoek rekening te worden gehouden met het grondwater. De waterstand ten tijde van het onderzoek bevond zich op 110-150 cm -Mv.

Bovenstaande vormt een advies. Op grond van de resultaten van het rapport en het advies zal het bevoegd gezag (de gemeente Castricum) een selectiebesluit nemen over de daadwerkelijke omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied.

.

Inhoud

1.	Aanleiding	1
2.	Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek	2
3.	Afbakening van het plangebied	3
4.	Planvorming en consequenties toekomstig gebruik	5
5.	Beleidskader	6
6.	Achtergrondinformatie en archeologisch verwachtingsmodel	7
7.	Werkwijze	9
8.	Resultaten veldonderzoek	10
9.	Beantwoording onderzoeksvragen	13
10.	Conclusie en Advies	14
11.	Geraadpleegde bronnen	15
Bijlage 1: Boorpuntenkaart		16
Bijlage 2: Foto's van enkele boringen en vondsten		17
Bijlage 3: Boorbeschrijvingen		19

1. Aanleiding

In opdracht van de heer P. Commandeur heeft Transect¹ in september 2019 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Dusseldorperweg 20-22a in Limmen (gemeente Castricum). De aanleiding voor het onderzoek vormt de voorgenomen bestemmingsplanwijziging in het gebied om in het plangebied de nieuwbouw van woningen te realiseren.

Het plangebied bevindt zich volgens het bestemmingsplan Kern Limmen (2010) in een gebied met een Waarde Archeologie 2. Een archeologisch onderzoek is verplicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 500 m² en dieper dan 50 cm -Mv. Dit betekent dat gezien de omvang van de voorgenomen bodemingrepen archeologisch vooronderzoek nodig is.

In het plangebied heeft reeds een bureauonderzoek plaatsgevonden (Verboom-Jansen, 2019). Op grond van dit onderzoek bestond een hoge verwachting voor de aanwezigheid van archeologische resten in het plangebied. Daarom is een Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase, voorgesteld om meer inzicht te krijgen in de bodemopbouw en de mate van intactheid ervan in het plangebied. Op basis hiervan is een inschatting te maken van de archeologische potentie van het gebied. Onderhavig rapport beschrijft de resultaten van dit onderzoek.

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.1 en het voor dit onderzoek opgestelde Plan van Aanpak (Melman, 2019).

¹ Transect b.v. voldoet aan de eisen zoals gesteld in de kwaliteitsnorm 'BRL SIKB 4000', versie 4.1, en is gecertificeerd door middel van een procescertificaat. Transect b.v. is certificaathouder van de volgende protocollen: 'KNA Protocol 4001 Programma van Eisen', 'KNA Protocol 4002 Bureauonderzoek', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Overig', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Proefsleuven' en 'Protocol 4004 Opgraven', en staat geregistreerd bij het RCE en de SIKB.

2. Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek

Het doel van het Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase, is het aanvullen en toetsen van de archeologische verwachting, zoals die door Verboom-Jansen (2019) is opgesteld. Tijdens deze fase van onderzoek worden de bodemopbouw, bodemintactheid en bodemreliëf in kaart gebracht. Hiermee ontstaat inzicht in de landschapsvormende processen en landschappelijke eenheden uit het verleden. Op basis hiervan kan een oordeel worden gegeven over waar, wanneer en in hoeverre het gebied in het verleden geschikt was voor de mens. Het onderzoek moet waar mogelijk antwoord geven op de volgende vragen:

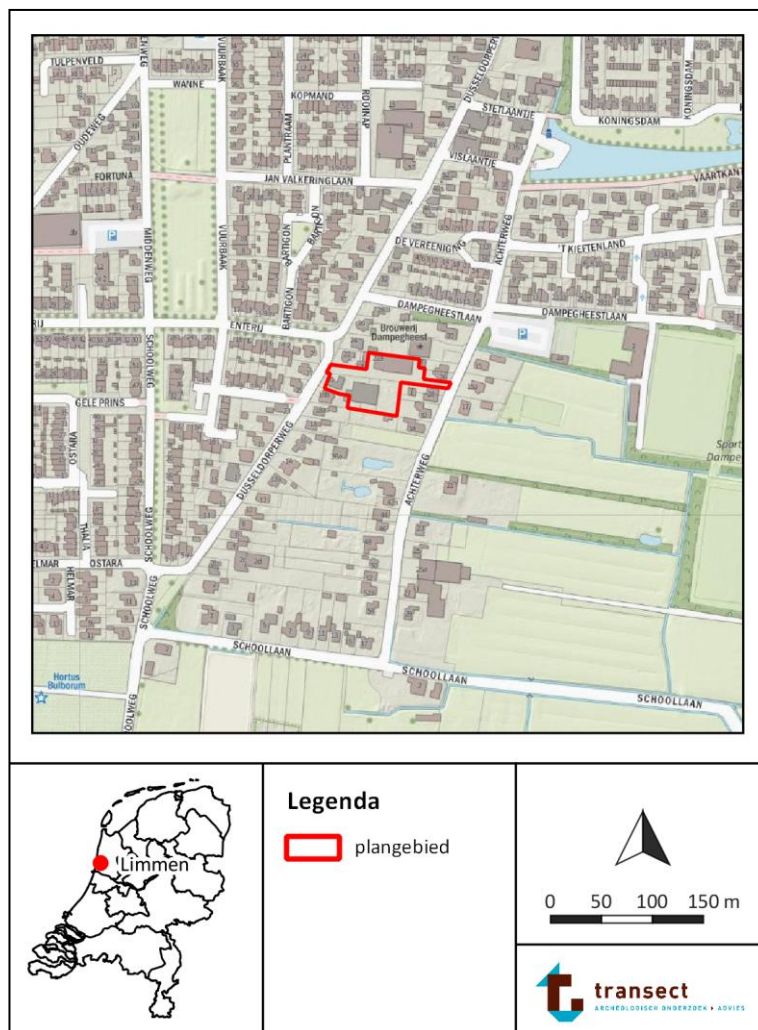
- Hoe heeft het plangebied oorspronkelijk in het natuurlijk landschap gelegen?
- Zijn er binnen de bodemopbouw archeologisch relevante bodemniveaus te onderscheiden en hoe diep liggen deze?
- In hoeverre zijn de archeologisch relevante bodemniveaus nog intact (verstoring, erosie, afdekkend substraat)?
- Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en in hoeverre is deze te differentiëren in laag, middelhoog en hoog?

Het resultaat van het archeologisch vooronderzoek is dit rapport met een conclusie omtrent het risico dat eventueel aanwezige archeologische waarden in het plangebied worden verstoord als gevolg van de voorgenomen plannen. Op basis van dit rapport neemt het bevoegd gezag een beslissing in het kader van de vergunningverlening of planprocedure. Het rapport bevat, waar mogelijk, gegevens over de – verwachte – aan- of afwezigheid, aard, omvang, ouderdom, gaafheid, conservering en (relatieve) kwaliteit van archeologische waarden. Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd conform protocol 4003 van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 4.1 (KNA 4.1).

3. Afbakening van het plangebied

Gemeente	Castricum
Plaats	Limmen
Toponiem	Dusseldorperweg 20-22a (bestaande toponiemen)
Kaartblad	19C
Coördinaten	108.289 / 509.127
Oppervlakte	Circa 4000 m ²

Het plangebied bevindt zich aan de Dusseldorperweg 20 en 22a in Limmen (gemeente Castricum). De westzijde van het plangebied grenst aan de Dusseldorperweg en de oostzijde van het plangebied grenst aan de Achterweg. De noord- en zuidgrens van het plangebied komen overeen met de kadastrale grenzen met de aangrenzende percelen. De percelen staan kadastraal bekend als Limmen, Sectie A, perceel 5072, 4177, 3925 en 4522. Het plangebied beslaat ongeveer 4000 m². In het plangebied zijn een woning (ca. 150 m²) en een bedrijfsruimte (ca. 580 m²) aanwezig. Ook staat in het zuiden een plantenkas, die reeds deels vanwege de slechte staat ervan is weggehaald (ca. 470 m²). De rest van het terrein is in gebruik als weg (klinkers en asfalt), parkeerplaats en tuin. De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1: Ligging van het plangebied

4. Planvorming en consequenties toekomstig gebruik

Kader	Bestemmingsplanwijziging
Planvorming	Sloop opstallen, nieuwbouw woningen
Bodemverstorende werkzaamheden	Graafwerkzaamheden

In het plangebied zullen nieuwe woningen worden gebouwd. Hiertoe dient de bestaande bestemming van een deel van het plangebied van “bedrijf” te worden omgezet naar “wonen”, waarna een omgevingsvergunning voor de herontwikkeling kan worden aangevraagd. Ten behoeve van de nieuwbouw zullen eerst de bestaande panden worden gesloopt (woning, plantenkas en bedrijfsgebouw). Na de sloop zullen zes nieuwe woningen worden gerealiseerd en één bijgebouw. De nieuwbouw komt grotendeels ter plaatse van de bestaande bebouwing, maar bevindt zich niet geheel binnen de voetafdruk van de bestaande panden. Eén van de nieuwe gebouwen is gesitueerd waar thans geen bebouwing aanwezig is, in het zuidoosten van het plangebied. Het totale verstoringsoppervlak van de nieuwbouw bedraagt circa 1900 m².

In het huidige stadium van de plannen is nog niet bekend hoe diep de bodem ontgraven wordt voor de verschillende panden. Dit komt omdat dit afhankelijk is van de toe te passen funderingsmethode, die nog niet bekend is. De woningen zullen indien nodig op palen worden gefundeerd. De voorkeur gaat uit naar ‘funderen op vloer met vorstrand’, zonder kruipruimte. De vorstrand is een funderingsrib die aan de vloer wordt vast gemaakt en die voorkomt dat de grond onder de vloer bevriest. Vaak ligt de aanligdiepte bij deze methode rond 80 cm –Mv. Het is nog niet bekend of deze funderingswijze mogelijk is. Er worden in ieder geval geen kelders onder de woningen gerealiseerd. De ontgravingsdieptes en oppervlaktes hiervoor zijn vooralsnog niet bekend. In het huidige stadium van de plannen zijn dus ook nog geen tekeningen beschikbaar.

5. Beleidskader

Onderzoekskader	Bestemmingsplanwijziging
Beleidskader	Bestemmingsplan Kern Limmen (2010)
Onderzoeksgrens	500 m ² en dieper dan 50 cm –Mv

In 1992 heeft Nederland het Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed ondertekend; ook wel het Verdrag van Malta of Valletta genoemd, naar het eiland en de plaats waar het is ondertekend. Het Verdrag is in 1998 geratificeerd en op 1 september 2007 via de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz) geïmplementeerd. De Wamz is een wijzigingswet en omvat een wijziging van de Monumentenwet 1988, de Wet Milieubeheer, de Ontgrondingenwet en de Woningwet, op grond waarvan overheden onder andere bij bodemingrepen verplicht rekening moeten houden met het behoud van archeologische waarden. Sinds juli 2016 is het behoud en beheer van het Nederlandse erfgoed geregeld door één integrale Erfgoedwet. De omgang met archeologie in de fysieke leefomgeving zal in de nieuwe Omgevingswet worden geregeld, die (naar verwachting) in 2021 in werking zal treden.

In het bestemmingsplan Kern Limmen (2010) heeft het plangebied een Waarde Archeologie 2 (bron: www.ruimtelijkeplannen.nl)

Bij bouwwerken en/of bodemingrepen is daarom archeologisch (voor)onderzoek noodzakelijk wanneer deze in omvang 500 m² zijn en dieper reiken dan 50 cm -Mv. Dit geldt voor het plangebied, hetgeen betekent dat er in het kader van de bestemmingsplanwijziging en de aanvraag van een omgevingsvergunning een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk is. In het kader van de omgevingsvergunning dient de aanvrager een rapport aan de gemeente te overleggen, waarin de archeologische waarde van het plangebied naar het oordeel van Burgemeester en Wethouders in voldoende mate is vastgesteld. Afhankelijk van de uitkomsten van het archeologisch (voor-)onderzoek dat hiervoor nodig is, kunnen aan de ontwikkeling regels worden verbonden ter behoud van belangrijke archeologische waarden. Deze kunnen bestaan uit technische aanpassingen of een veiligstellende opgraving. Het archeologisch vooronderzoek kan hiertoe worden uitgebreid met een al dan niet gecombineerd karterend en waarderend onderzoek, zodat op basis van de KNA-waarderingssystematiek een waardestelling kan worden opgemaakt.

De zone van waarde uit het bestemmingsplan is gebaseerd op de archeologische beleidskaart van de gemeente. Volgens deze kaart ligt het plangebied op een overstoven strandwal of in een overstoven vlakte met veen. Dit is synoniem voor een middelmatige archeologische verwachting (zie Verboom-Jansen, 2019). Voor die gebieden gelden volgens het bestemmingsplan een vrijstelling van archeologisch onderzoek tot 500 m² en minder dan 0,5 m -Mv, zodat de voorgenomen initiatieven in dit gebied eerst met behulp van archeologisch onderzoek dienen te worden onderbouwd.

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.1.

6. Achtergrondinformatie en archeologisch verwachtingsmodel

In het plangebied heeft reeds een archeologisch bureauonderzoek plaatsgevonden (Verboom-Jansen, 2019). Op grond van dit onderzoek is vastgesteld dat in het plangebied sprake is van een hoge archeologische verwachting op de aanwezigheid van resten uit de periode Laat-Neolithicum-Vroege Middeleeuwen. Dit is gebaseerd op de volgende constatering:

1. Volgens de geologische kaart en de geolandschappelijke kaart van de gemeente bevinden zich in het plangebied oude duin- en strandzanden, die met veen bedekt zijn geraakt. Sinds de Midden IJzertijd-Romeinse tijd heeft opnieuw duinvorming plaatsgevonden, waardoor het veen begraven is geraakt. Op basis van geologische informatie uit de omgeving van het plangebied is dit duinzand (jong duinzand) circa 1,0 m dik. Daaronder bevinden zich veen en klei, die rondom het plangebied waarschijnlijk op een strandvlakte wijzen (bron: www.dinoloket.nl; boring B19C1983, B19C1988, B19C1984; Verboom-Jansen, 2019).
2. Volgens de bodemkaart is het plangebied gekarteerd als bebouwd gebied. Op basis van informatie uit de directe omgeving zullen oorspronkelijk vlakvaaggronden aanwezig zijn (Zn21w-IV en Zn50A-IV). Vlakvaaggronden zijn zandgronden met een weinig ontwikkeld profiel waarbij de permanent gereduceerde horizont binnen 80 cm –Mv voorkomt en waarbij de zandkorrels onder de A-horizont geen ijzerhuidjes bevatten (de Bakker en Schelling, 1989). Soms hebben ze een humusarme weinig donker gekleurde bovengrond (de Bakker, 1966). De ‘w’ in de code betekent dat moerig materiaal aanwezig is van 15 à 40 cm dikte, dat tussen 40 en 80 cm –Mv begint. Deze moerige laag zal naar verwachting alleen aanwezig zijn in de strandvlakte, niet op de strandwal.
3. De vochthuishouding in het plangebied wordt hoofdzakelijk bepaald door het reliëf en is weerspiegeld in de grondwatertrap. Dit is een maat voor de fluctuatie in grondwaterstanden in het plangebied. Er geldt een grondwatertrap IV. Een grondwatertrap van IV betekent dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand dieper dan 40 cm –Mv ligt en de gemiddeld laagste grondwaterstand tussen 80 en 120 cm –Mv ligt. Hiermee wordt verwacht dat binnen 120 cm –Mv vermoedelijk onverbrande organische vondsten door de gevolgen van oxidatie zullen zijn gedegradeerd. Anorganische vondsten zoals (vuur)steen en aardewerk kunnen binnen 120 cm –Mv wel bewaard zijn gebleven. Beneden het permanente grondwater (120 cm -Mv) zullen zowel organische als anorganische archeologische resten nog in goede staat bevinden in een natuurlijke onvergraven situatie.
4. Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) valt af te leiden dat het plangebied vermoedelijk op de rand van een strandwal ligt. De maaiveldhoogte in het centrale gedeelte van de strandwal ten westen van het plangebied is ongeveer 1,7 m NAP, terwijl de maaiveldhoogte in het plangebied rond 0 m NAP ligt. De maaiveldhoogte van de strandwal die ten oosten van de ontgonnen veenvlakte ligt is ook ongeveer 0 m NAP. Het maaiveld binnen het plangebied bevindt zich in het westen op 0,5 m NAP, in het oosten ligt het maaiveld op -0,3 m NAP (bron: www.ahn.nl).
5. Op historisch kaartmateriaal uit het midden van de 18^e eeuw is ten noorden van het plangebied langs de Dampegheestlaan bebouwing te zien, vermoedelijk huizen met erven tot aan de oprijlaan van het landgoed Dampegheest. Ten noorden hiervan strekt zich de historische kern van Disseldorp zich uit, een van de oorspronkelijke laatmiddeleeuwse geestdorpen waaruit het huidige Limmen is opgebouwd. Het plangebied zelf is echter onbebouwd. Uit kaartmateriaal in het begin van de 19^e eeuw valt af te leiden dat het plangebied in gebruik is als hooi- en weiland. Rond 1920 verschijnt de eerste bebouwing in het plangebied aan de Dusseldorperweg. Dit is de huidige aanwezige woning in het westen van het plangebied. Tussen 1955 en 1980 breidt de bebouwing binnen het plangebied zich uit met het bedrijfspand. Tussen 1990 en 2015 verschijnt de huidige kas binnen het plangebied. Ook is dan de omgeving van het plangebied geheel in de bebouwde kom van Limmen opgenomen.

6. Archeologisch gezien hebben in de omgeving van het plangebied verschillende onderzoeken plaatsgevonden en zijn verschillende vondstmeldingen bekend. Deze wijzen op de aanwezigheid van activiteit sinds de IJzertijd. Ook zijn resten gevonden in de periode Vroege- tot Late Middeleeuwen. Ten noorden van het plangebied zijn verschillende terreinen van archeologische waarde aanwezig, waarbij sporen zijn opgegraven uit de periode IJzertijd-Romeinse tijd door de Archeologische Werkgroep Limmen. Voor een uitgebreid overzicht van de archeologische informatie rondom het plangebied wordt verwezen naar Verboom-Jansen (2019).
7. Het is mogelijk dat in het plangebied bodemingrepen hebben plaatsgevonden. Deze hangen mogelijk samen met de aanleg van de huidige bebouwing. Ook is het niet uitgesloten dat er graafwerkzaamheden hebben plaatsgevonden in het kader van het 19^e eeuwse grondgebruik. Mogelijk vond hier zandwinning of omwerking in het kader van landgebruik plaats, maar aanwijzingen hiervoor zijn op grond van historische informatie niet ontdekt.

Op grond van bovenstaande informatie geldt volgens het bureauonderzoek een hoge archeologische verwachting. Deze verwachting is met name van toepassing indien er tijdens het onderzoek sprake is van een intacte bodemopbouw, landschappelijk relevante omstandigheden en de aanwezigheid van aanwijzingen van resten. Hierom is in het plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd.

7. Werkwijze

Methode	Verkenkend booronderzoek
Aantal boringen	5 boringen, verdeeld in het plangebied
Techniek	Edelmanboor 7 cm, gutsboor 3 cm
Boordiepte	250 cm –Mv
Dataverwerking	Conform NEN5104

Het onderhavig veldonderzoek bestond uitsluitend uit een verkennend booronderzoek. De verkennende boringen zijn daarbij gebruikt om de bodemopbouw en mate van intactheid van de bodem te bepalen. In totaal zijn verdeeld in het plangebied 5 boringen gezet tot een diepte van maximaal 250 cm -Mv. De boringen zijn verricht met behulp van een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. De beschrijvingen en verrichtingen zijn uitgevoerd conform de NEN5104. Na beschrijving is de opgeboorde grond door middel van zeven (op een zeef van 2 mm) doorzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals bot, aardewerk, baksteen en houtskool).

De boringen zijn gelijkmatig verdeeld binnen de grenzen van het plangebied. De locaties van de boorpunten zijn opgenomen in bijlage 1. De coördinaten en hoogteligging ten opzichte van NAP van de punten zijn bepaald met behulp van een GPS en de lokale topografie en aan de hand van het AHN (x,y,z).

8. Resultaten veldonderzoek

Veldwaarnemingen

Het plangebied is ten tijde van het veldonderzoek in twee delen op te splitsen. Het noordelijk deel bestaat uit het terrein van een bouwbedrijf, waar een loods aanwezig is. Daaromheen ligt een erf met klinkers. Het zuidelijk deel van het plangebied vormt de woning en tuin aan de Dusseldorperweg 20. Achter de woning is sprake van een grasland, waarin een plantenkas staat. Volgens de eigenaar was de plantenkas oorspronkelijk groter, maar is er vanwege de slechte staat van de kas een deel ervan verwijderd.

Opvallend is dat het maaiveld vanaf de Dusseldorperweg in de richting van de Achterweg afloopt. Het vermoeden bestaat dat dit reliëf samenhangt met het oude strand- en duinlandschap. Andere hoogteverschillen, die informatie verschaffen over de opbouw van de geomorfologische of archeologische ondergrond zijn niet aanwezig. Volgens de eigenaar ligt er in het terrein relatief weinig leidingwerk. Parallel aan de eigen-verbindingsweg tussen de Dusseldorperweg en de Achterweg liggen volgens hem een gas- en waterleiding en wat nodige riolering. Foto's van het plangebied ten tijde van het veldonderzoek zijn weergegeven in figuur 2.

Figuur 2: Foto's van het plangebied ten tijde van het veldonderzoek.

Bodemopbouw en lithologie

De lithologische ondergrond in het plangebied is relatief eenduidig. Onder in de boringen, op een diepte van 180 tot 230 cm -Mv is zwak siltig, grijs zand aanwezig (1,8 tot 2,2 m -NAP). Dit zand is matig fijn, matig gesorteerd en kalkhoudend. Hierom is dit zand geïnterpreteerd als strandafzettingen. Op het zand bevindt zich in de boringen een dunne laag sterk siltige klei. De top ervan bevindt zich op 210-220 cm -Mv (1,7 m -NAP). De kleilaag varieert in dikte tussen 5 en 10 cm, bevat rietresten en is slap. Ook is de klei kalkhoudend. Het betreffen vermoedelijk getijdeafzettingen, die geologisch gezien deel uitmaken van het Laagpakket van Wormer (als onderdeel van de Formatie van Naaldwijk). Deze afzettingen hebben zich onder invloed van getijdewerking en mariene overstromingen kunnen vormen in de relatief lager gelegen delen binnen het strandlandschap. De kleilaag wordt vervolgens in de boringen afgedekt door een veenpakket. Dit veenpakket bestaat hoofdzakelijk uit rietresten en is zwak tot matig amorf. Het veen is donkerbruin van kleur; binnen het pakket zijn geen donkergekleurde, verteerde of veraarde niveaus waargenomen die erop wijzen dat gedurende de veenvorming het pakket ooit (lokaal) ontwaterd is geweest. De top van het veen varieert binnen het plangebied tussen 145 en 180 cm -Mv (1,0 tot 1,8 m -NAP).

Op het veen ligt een pakket matig tot sterk siltig zand, dat in uiterlijk op te delen is in twee lagen. Deze lagen verschillen in dikte en aanwezigheid binnen het plangebied.

De onderste laag betreft een zandlaag, die grijsgeel, matig fijn en kalkarm is. Deze laag is uitsluitend in het westelijk deel van het plangebied aangetroffen, waar de top zich op een diepte van 70-120 cm -Mv bevindt (0,2 m -NAP, boringen 1, 4, 5). Dit betreft duinzand. In boring 4 is het duinzand bruiner van kleur, hetgeen vermoedelijk het gevolg is van de aanwezigheid van een gelaagdheid met plantenresten.

De bovenste laag onderscheidt zich van de onderste laag op grond van uiterlijk en humositeit. Deze zandlaag is namelijk ('vuil- of vaal') bruingrijs tot donkergrijs van kleur, zwak humeus en kenmerkt zich door de aanwezigheid van gele enkele zandbrokken. Ook zijn veenbrokjes en sporadisch een spikkel baksteen waargenomen. Ondanks dit is de laag relatief homogeen. Op grond hiervan bestaat het vermoeden dat het pakket antropogeen is en te duiden is als een cultuurlaag. Hierin zijn op verschillende plekken archeologische indicatoren gevonden, die in de volgende paragraaf worden toegelicht. De laag is in het oostelijk deel van het terrein circa 70 cm dik, waar geen duidelijk duinzand onder te onderscheiden is, en neemt in westelijke richting in dikte af. In boring 1 en 5 is de laag namelijk nog circa 20-30 cm dik.

De top van het bodemprofiel bestaat uit een verstoringspakket van al dan niet humeus zand met wortel- en baksteenresten. Dit betreft de moderne bouwvoor en vormt in boringen 1, 3, 4 en 5 de bovengrond. Deze is hier circa 10-35 cm dik.

Alleen de lithologische opbouw in boring 2 wijkt sterk af van het hierboven beschreven beeld. Hier is sprake van een diepreikende moderne verstoring, waarbij op een diepte van 230 cm -Mv een groot fragment plastic is aangetroffen. Alle oorspronkelijk aanwezige pakketten zijn hier als gevolg van recent graafwerk verdwenen.

Archeologische indicatoren

Tijdens het veldonderzoek zijn op verschillende plekken archeologische indicatoren gevonden. Deze bevinden zich met name in de als cultuurlaag aangeduide laag. Een overzicht van de vondsten is weergegeven in tabel 1 en de ligging ervan is weergegeven in bijlage 1.

Er is een verdeling te maken in twee vondstcomplexen. Een deel van het vondstmateriaal dateert in de Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd en omvat een sintel, wat verbrand steen en twee fragmenten rood geglazuurd aardewerk. Deze vondsten zijn allemaal net boven de cultuurlaag in de boringen aangetroffen. Dit complex wijst mogelijk op landgebruiksactiviteiten. Het plangebied is immers niet bebouwd geweest in de Late-Middeleeuwen-Nieuwe tijd, waarmee het vermoeden bestaat dat het vondstmateriaal als gevolg van bemesting in het plangebied terecht is gekomen (met het opbrengen van grond). Het tweede vondstcomplex omvatten enkele vondsten die mogelijk in de periode IJzertijd-Romeinse tijd te plaatsen zijn. Het betreffen twee fragmenten hardgebakken wit aardewerk met een potgruismagering en een fragment handgevormd aardewerk (boring 3, 130-150 cm -Mv in de cultuurlaag). Ook in boring 4 zijn twee fragment handgevormd aardewerk gevonden op een diepte van 110 cm -Mv. In boring 1 is tot slot in de top van het duinzand een fragment verbrand bot aangetroffen. Van het tweede vondstcomplex is de exacte aard onduidelijk. Het is namelijk niet uitgesloten dat de vondsten afkomstig zijn van een nederzetting of grafveld in of vlakbij het plangebied. Foto's van de vondsten zijn weergegeven in bijlage 2.

Archeologische interpretatie

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek is vastgesteld dat in het plangebied een lage archeologische verwachting geldt voor de periode Neolithicum-Bronstijd, maar een hoge voor de periode IJzertijd-Middeleeuwen (gezien het vondstmateriaal zelfs specifiek IJzertijd-Romeinse tijd).

Het landschap in de periode Neolithicum-Bronstijd is vermoedelijk te nat geweest voor bewoning. Op basis van het veldonderzoek is vastgesteld dat oorspronkelijk het gebied in een strandvlakte gelegen heeft. Deze is gevormd in het Neolithicum en overstroomde getuige de aanwezigheid van overstromingsklei direct op het strandzand. Daarna is de strandvlakte na het sluiten van de kust bedekt geraakt met veen. Aangezien binnen het veen geen sprake is van enige, verteerde of veraarde niveaus, is het plangebied in ieder geval tot in de Bronstijd te nat geweest.

Sinds de IJzertijd is het plangebied overstoven met duinzand. Hierdoor werd het plangebied toegankelijk voor bewoning. Tijdens het veldonderzoek is vastgesteld dat het oorspronkelijke duinzand in ieder geval doorgewerkt is en vervangen door een bruin- of donkergrijze, homogene cultuurlaag met enkele zandvlekken en veenbrokjes. Deze varieert in dikte binnen het plangebied. Wat de exacte genese van de laag is, is niet geheel duidelijk. Enerzijds kan de laag het gevolg zijn van landbouwactiviteiten, hetgeen de dikte van de laag in de boringen in het noordoosten van het plangebied zou verklaren (en het ontbreken van duinzand). Anderzijds is de bodemopbouw in het westelijk deel van het plangebied intact en bevindt de bruin- of donkergrijze cultuurlaag zich uitsluitend in de bovengrond. Ook is tijdens het onderzoek verspreid in het gebied in en net onder de cultuurlaag een vondstcomplex aangetroffen met vondsten die in de IJzertijd-Romeinse tijd dateren. Hiermee is niet uit te sluiten dat in het plangebied nederzettingsresten in de top van het duinzand aanwezig zijn. Zodoende blijft de verwachting voor deze periode, zoals is vastgesteld ten tijde van het bureauonderzoek, hoog.

9. Beantwoording onderzoeksvragen

Hoe heeft het plangebied oorspronkelijk in het natuurlijk landschap gelegen?

Het plangebied bevindt zich in een met duinzand overstoven strandvlakte. De strandvlakte is met overstromingsklei en veen begraven, voordat het in de Midden-IJzertijd-Romeinse tijd onder duinzand verdween.

Zijn er binnen de bodemopbouw archeologisch relevante bodemniveaus te onderscheiden en hoe diep liggen deze?

De top van het duinzand vormt binnen het plangebied het relevante archeologische niveau. Deze bevindt zich in het westelijk deel van het plangebied op een diepte van circa 70 cm -Mv. In het oostelijk deel is schoon duinzand niet goed meer te onderscheiden, maar lijkt deze zijn te verworpen tot een donkergrijze cultuurlaag. Wat de aard is van de cultuurlaag is niet helemaal zeker, aangezien in de laag archeologische indicatoren gevonden zijn (aardewerk) en het uiterlijk van de laag homogeen is. Het zou hiermee een archeologische laag kunnen betreffen, maar anderzijds ook een ploeg- of omwerkingslaag. De aanwezigheid van een vondstcomplex in het gebied geven de top van het duinzand in het plangebied überhaupt een hoge verwachting.

In hoeverre zijn de archeologisch relevante bodemniveaus nog intact (verstoring, erosie, afdekkend substraat)?

De bodem in het plangebied is archeologisch gezien in het westelijk deel grotendeels intact. Daar is namelijk nog intact duinzand aanwezig onder een dunne cultuurlaag. In het oostelijk deel is niet duidelijk meer duinzand te onderscheiden, als gevolg van de aanwezigheid van een cultuurlaag. Of deze laag een archeologische laag betreft of het gevolg is van omwerking in de Late-Middeleeuwen/Nieuwe tijd is onzeker. Wel is zeker dat in het westen de bovengrond tot 50 cm diep recent verstoord is, in het oosten is variëren de verstoringsdieptes tot circa 110-130 cm (boring 3 en 4). In boring 2 is sprake van een diepreikende verstoring tot 230 cm -Mv.

Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en in hoeverre is deze te differentiëren in laag, middelhoog en hoog?

Op basis van de resultaten van het onderzoek is sprake van een lage archeologische verwachting op resten uit de periode Neolithicum-Bronstijd en een hoge op resten uit de periode IJzertijd-Middeleeuwen.

10. Conclusie en Advies

Conclusie

Volgens het bureauonderzoek van Verboom-Jansen (2019) geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting op de aanwezigheid van archeologische resten. Deze resten kunnen in principe dateren vanaf het Neolithicum tot in de Late Middeleeuwen. Hierbij zijn in de omgeving met name resten bekend uit de periode IJzertijd-Late Middeleeuwen. Op basis van het veldonderzoek is vastgesteld dat de hoge verwachting voor de periode Neolithicum-Bronstijd naar laag kan worden bijgesteld. Dit is gebaseerd op de toenmalige ligging van het plangebied in een natte strandvlakte met veen. Bewoonbare niveaus zijn hierbinnen niet onderscheiden. Sinds de IJzertijd is de met veen bedekte strandvlakte overstoven met duinzand. Hierdoor werd het plangebied toegankelijk voor bewoning. Tijdens het veldonderzoek is vastgesteld dat het oorspronkelijke duinzand in ieder geval doorgewerkt is en vervangen door een bruin- of donkergrijze, homogene cultuurlaag met enkele zandvlekken en veenbrokjes. Deze varieert in dikte binnen het plangebied. Wat de exacte genese van de laag is, is niet geheel duidelijk. Enerzijds kan de laag het gevolg zijn van landbouwactiviteiten, hetgeen de dikte van de laag in de boringen in het noordoosten van het plangebied zou verklaren (en het ontbreken van duinzand). Anderzijds is de bodemopbouw in het westelijk deel van het plangebied intact en bevindt de bruin- of donkergrijze cultuurlaag zich uitsluitend in de bovengrond. Ook is tijdens het onderzoek verspreid in het gebied in en net onder de cultuurlaag een vondstcomplex aangetroffen met vondsten die in de IJzertijd-Romeinse tijd dateren. Hiermee is niet uit te sluiten dat in het plangebied nederzettingsresten in de top van het duinzand aanwezig zijn. Zodoende blijft de verwachting voor deze periode, zoals is vastgesteld ten tijde van het bureauonderzoek, hoog.

Advies

Op basis van het bureauonderzoek en het onderhavig veldonderzoek geldt in het plangebied een hoge archeologische verwachting op resten uit de periode IJzertijd-Middeleeuwen. Het verdient zodoende de aanbeveling in het nieuwe bestemmingplan een waarde archeologie in het plangebied te handhaven. Voor wat betreft de herontwikkeling van het gebied verdient het de aanbeveling om een inventariserend veldonderzoek, karterende/waarderende fase uit te voeren. Dit onderzoek heeft als doel vast te stellen of en in hoeverre er in het plangebied daadwerkelijk archeologische resten aanwezig zijn. Zo kunnen ook onder meer de vragen vanuit het verkennend onderzoek worden beantwoord, zoals wat de aard van de in het gebied gevonden cultuurlaag is en wat de betekenis is van het vondstcomplex van aardewerk uit de periode IJzertijd-Romeinse tijd. Het uitvoeren van een dergelijk onderzoek verdient de voorkeur boven een plan om een en ander in het terrein in te passen, te meer omdat ook in de buitenruimte rondom de woningen nog werkzaamheden zullen worden verricht (zoals het aanbrengen van riolering e.d.). Op basis van de resultaten van een proefsleuvenonderzoek zou zodoende op voorhand kunnen worden bepaald of er in het hele gebied überhaupt beperkingen zijn. Voor een proefsleuvenonderzoek is een Programma van Eisen (PvE) noodzakelijk waarin de opzet en wijze van onderzoek is vastgesteld. Dit document moet op voorhand van de uitvoering van het onderzoek door de gemeente als bevoegd gezag zijn goedgekeurd. Tevens dient tijdens het onderzoek rekening te worden gehouden met het grondwater. De waterstand ten tijde van het onderzoek bevond zich op 110-150 cm -Mv.

Bovenstaande vormt een advies. Op grond van de resultaten van het rapport en het advies zal het bevoegd gezag (de gemeente Castricum) een selectiebesluit nemen over de daadwerkelijke omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied.

11. Geraadpleegde bronnen

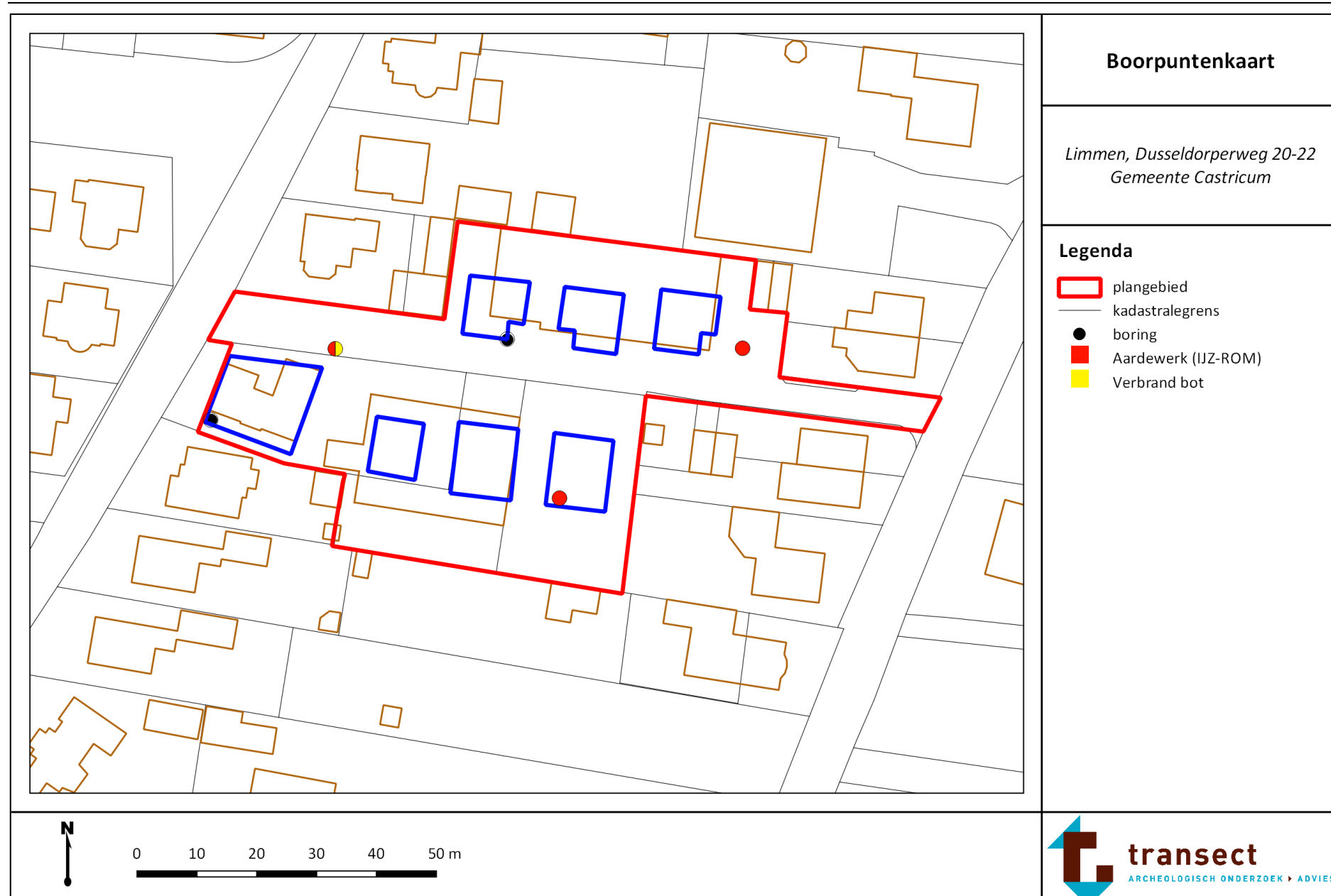
Archeologische kaarten en databestanden:

- Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.
- Archeologisch Informatie Systeem III (Archis), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2016.
- Verwachtingskaart van de gemeente Castricum
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- www.topotijdreis.nl

Literatuur:

- Bakker, H. de, 1966. De subgroepen van het systeem voor bodemclassificatie voor Nederland. In: Boor en Spade.
- Bakker, H. de en J. Schelling, 1989. Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus. Wageningen.
- Berendsen, H.J.A., 2000. Landschappelijk Nederland. Assen (Fysische Geografie van Nederland). 2e druk.
- Berendsen, H.J.A., 2005. De vorming van het land. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Mulder, E.F.J., M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, 2003. De ondergrond van Nederland. Houten.
- Verboom-Jansen, M., 2019. Limmen Dusseldorperweg 20-22a. Gemeente Castricum (NH). Een archeologisch bureauonderzoek (BO). Transect-rapport 2193.

Bijlage 1: Boorpuntenkaart

Bijlage 2: Foto's van enkele boringen en vondsten

Foto van boring 1

Boring 3: de rode cirkel betreft het aardewerk uit de Romeinse tijd.

Foto van boring 4.

Vondsten boring 3

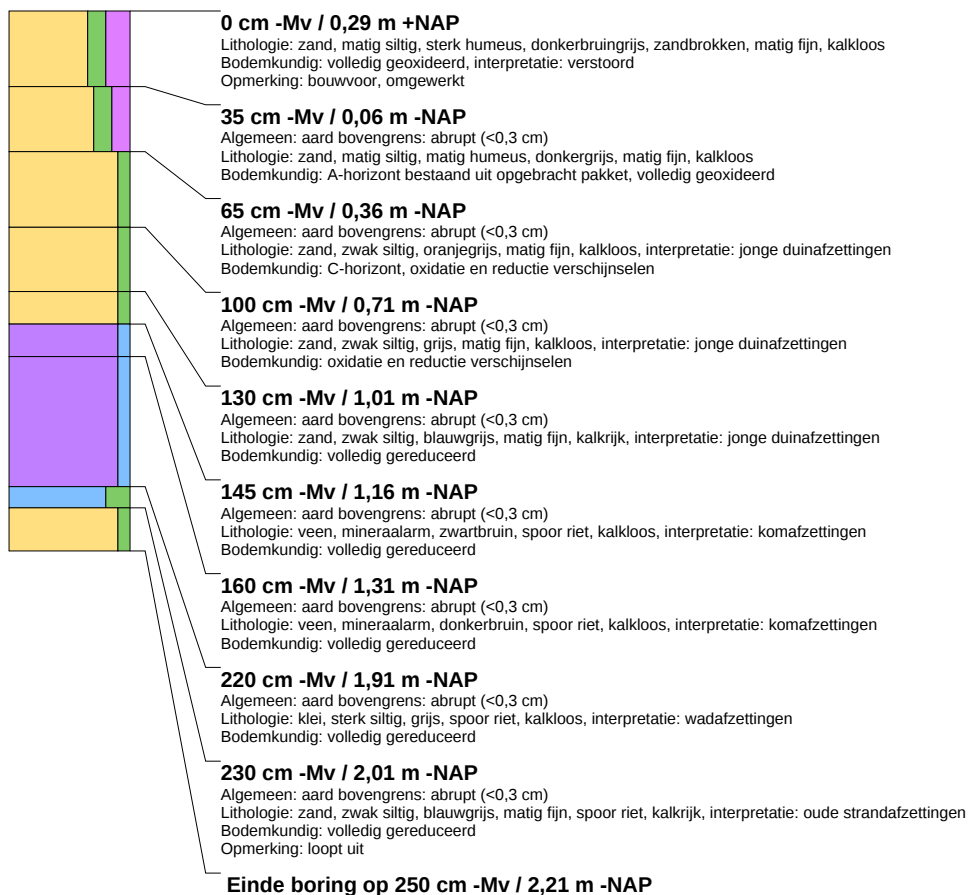

Vondsten boring 4 (links) en 1 (rechts).

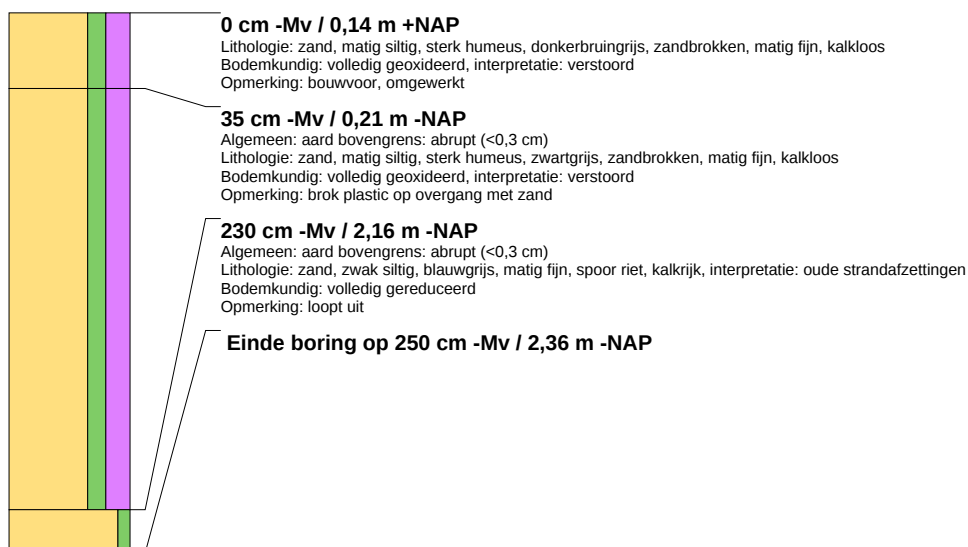
boring: 19790-1

beschrijver: TNA, datum: 26-9-2019, X: 108.263, Y: 509.138, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 19C, hoogte: 0,29, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Holland, gemeente: Castricum, plaatsnaam: Limmen, opdrachtgever: De heer P. Commandeur, uitvoerder: Transect b.v.

boring: 19790-2

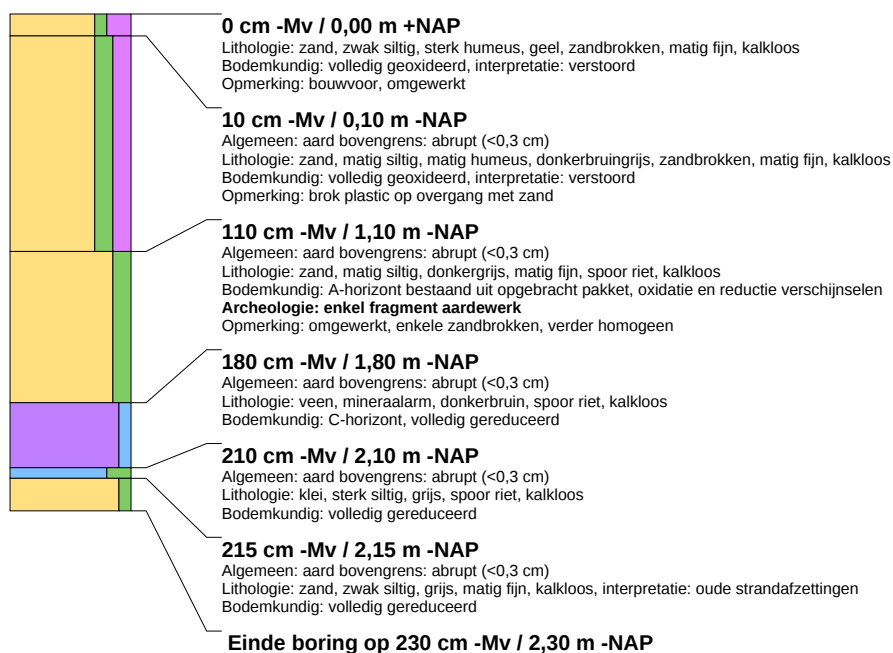
beschrijver: TNA, datum: 26-9-2019, X: 108.292, Y: 509.140, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 19C, hoogte: 0,14, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Holland, gemeente: Castricum, plaatsnaam: Limmen, opdrachtgever: De heer P. Commandeur, uitvoerder: Transect b.v.

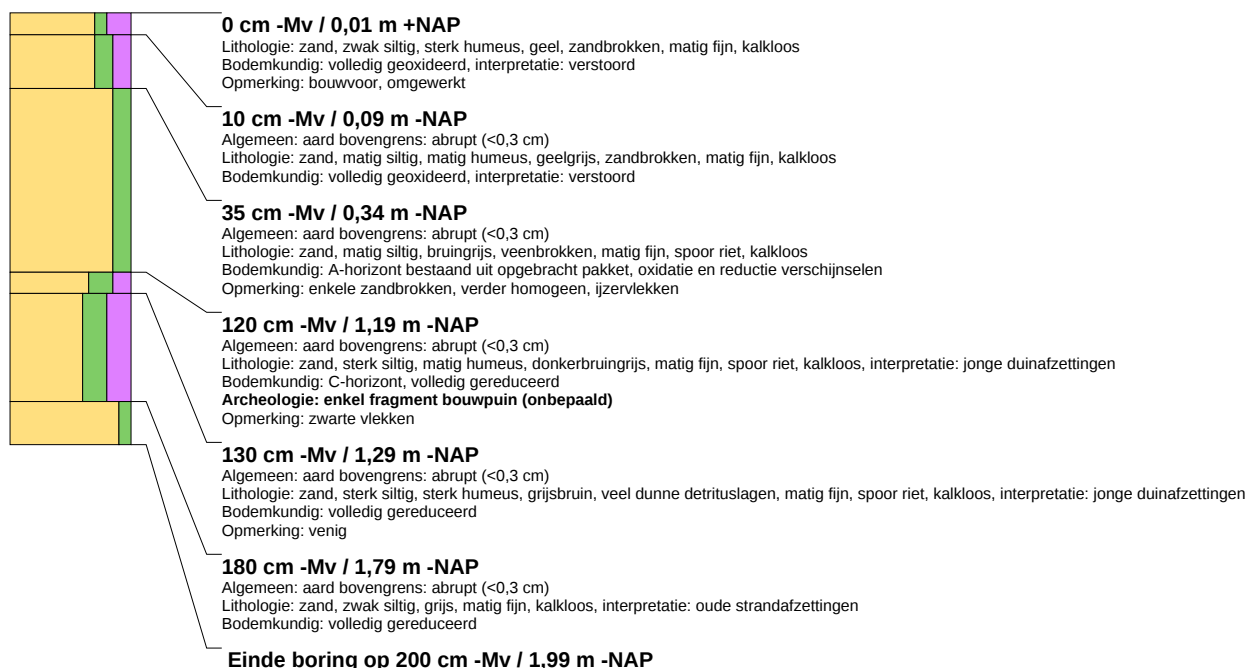
boring: 19790-3

beschrijver: TNA, datum: 26-9-2019, X: 108.331, Y: 509.138, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 19C, hoogte: 0,00, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Holland, gemeente: Castricum, plaatsnaam: Limmen, opdrachtgever: De heer P. Commandeur, uitvoerder: Transect b.v.

boring: 19790-4

beschrijver: TNA, datum: 26-9-2019, X: 108.301, Y: 509.113, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 19C, hoogte: 0,01, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Holland, gemeente: Castricum, plaatsnaam: Limmen, opdrachtgever: De heer P. Commandeur, uitvoerder: Transect b.v.

boring: 19790-5

beschrijver: TNA, datum: 26-9-2019, X: 108.242, Y: 509.126, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 19C, hoogte: 0,49, precisie hoogte: 1 dm, referentievak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Noord-Holland, gemeente: Castricum, plaatsnaam: Limmen, opdrachtgever: De heer P. Commandeur, uitvoerder: Transect b.v.

